

NOTY BIOGRAFICZNE

Władysław AUGUSTYN (1897–1945), ps. „Firlej”, „Spytek”, „Sufczyński”, „Ści-bor”, prawnik, działacz SN-NOW. Urodził się 4 X 1912 w Sufczyńce koło Dębna w powiecie brzeskim, jako syn Józefa małorolnego chłopca i Rozali z Przeklasów. Po ukończeniu szkoły powszechnej podjął naukę w gimnazjum typu humanistycznego w Tarnowie, w 1933 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. W latach 1934/35–1937/38 studiował prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim, tytuł magistra praw otrzymał 31 I 1939 r. W czasie studiów wstąpił do Stronnictwa Narodowego, wprowadzony przez Józefa i Stanisława Mirochnów, rozpoczynając tym samym działalność organizacyjną na terenie powiatu brzeskiego.

W 1936 r. powstał Zarząd Powiatowy SN w Brzesku, którego członkiem i zarazem kierownikiem organizacyjnym został W. Augustyn, czynnie uczestniczący w zakładaniu nowych kół nie tylko na terenie powiatu brzeskiego, ale częściowo także powiatu tarnowskiego, pomagając braciom Mirochnom w pracy organizacyjnej. Współpracę z Mirochnami ułatwił W. Augustynowi związek małżeński zawarty z ich siostrą Anną.

Po ukończeniu studiów podjął posadę urzędnika w fabryce „Solvay” w Borku Fałęckim w Krakowie. Przeniósł się wtedy na stałe do Krakowa. Wprawdzie brał aktywny udział w pracach organizacyjnych Okręgu Krakowskiego SN, ale nie należał do władz. Jako prelegent SN często wyjeżdżał w teren, a zwłaszcza do powiatu krakowskiego, bocheńskiego, brzeskiego i tarnowskiego, gdzie poznał osobiście wielu działaczy, problemy terenu, co ułatwiało mu prace organizacyjną. Dzięki jego bezpośrednim kontaktom z ludźmi w terenie i łatwości w nawiązywaniu znajomości powstawały liczne nowe koła SN.

W czasie wojny początkowo nie brał udziału w pracach organizacyjnych Okręgu Krakowskiego SN, pracował nadal w „Solvayu”. Na wiosnę 1940 r. nastąpiły masowe aresztowania w zarządzie okręgu SN w Krakowie i w podległych mu strukturach w terenie. Dopiero w 1941 r., kiedy Józef Haydukiewicz utworzył nowy zarząd okręgowy SN w Krakowie, W. Augustyn został jego członkiem i zarazem sekretarzem. Rozwinął wówczas ożywioną działalność organizacyjną w całym okręgu, jeżdżąc na odprawy organizacyjne m.in. z Teofilem Trnką „Ryszardem”, „Śliwiń-

skim”, dowódcą Podokręgu Krakowskiego NOW. Przybrał wtedy pseudonim „Spytek”. Po aresztowaniu przez gestapo w maju 1940 r. w powiecie brzeskim por. Józefa Mirochny „Adama” i jego brata Stanisława, Augustyn został prezesem ZP SN w Brzesku, przybierając pseudonim „Sufczyński”. Był znanym i cenionym działaczem w Okręgu Krakowskim SN. Ponieważ był szwagrem Mirochnów, poszukiwało go również gestapo. Zmuszony został do ukrywania się, działał nadal na terenie powiatu brzeskiego, tarnowskiego oraz w Krakowie.

Gdy w 1941 r. mjr Władysław Owoc ponownie stworzył komendę okręgu NOW w Krakowie, Augustyn został członkiem zarządu okręgu i kierownikiem wydziału organizacyjnego SN (do 1944 r.). Znał on dobrze teren okręgu, szczególnie wschodnią jego część, oraz miejscowych działaczy, co pozwoliło mu na nawiązywanie zerwanych aresztowaniami w 1940 r. kontaktów. Właśnie ci dwaj ludzie major Owoc i Augustyn w ciągu 1941 i 1942 r. zdołali odbudować struktury organizacyjne SN wcielając jej członków w szeregi NOW.

Kiedy gestapo ponownie wpadło na jego trop, wtedy został zmuszony do życia w głębokiej konspiracji. W kierowaniu wydziałem organizacyjnym okręgu SN pomagał mu Lech Haydukiewicz „Szymon”. Pomoc ta była o tyle konieczna, że ukrywający się „Spytek” miał znacznie ograniczone możliwości poruszania się, chociażby z braku dokumentów poświadczających zatrudnienie w legalnych firmach. Wkrótce „Szymon” stał się faktycznym kierownikiem wydziału organizacyjnego.

W l. 1942–1944 W. Augustyn jeździł do Warszawy na odprawy kierowników wydziałów organizacyjnych działających przy komendach okręgowych SN-NOW, organizowanych przez KG NOW. Poznał wówczas wielu działaczy szczebla centralnego i regionalnego.

W. Augustyn utrzymywał bliskie stosunki towarzyskie i organizacyjne z braćmi Józefem i Stanisławem Mirochnami, Janem Matysikiem, Józefem Wolnym, Stefanem Klimeckim, Antonim Gręboszem, Franciszkiem Jelonkiewiczem, Władysławem Jaworskim, Adamem Pozowskim, Józefem i Lechem Haydukiewiczem, Władysławem Owocem, Marianem Pajdakiem, Władysławem Gałką, Włodzimierzem Zychowiczem, Władysławem Kosturkiem.

Zagrożony aresztowaniem W. Augustyn, ukrywał się w przebraniu żebraczym na terenie Krakowa. Była to błędna taktyka, gdyż był osobą znaną. W końcu rozpoznany przez konfidenta gestapo dawnego członka organizacji „Maciusia”, został jesienią 1944 r. aresztowany przez gestapo i osadzony w celi przy ul. Pomorskiej, następnie w więzieniu przy ul. Montelupich i poddany brutalnemu śledztwu. Zdaniem Mariana Pajdaka, Augustyn został zabrany wraz z ewakuowaną grupą więźniów z Montelupich przez wycofujących się Niemców w styczniu 1945 r. W trakcie marszu w głąb Niemiec zginął w drodze z wycieńczenia. Według Józefa Wojdaka, Niemcy proponowali mu współpracę, polegającą na udziale w tworzeniu rządu polskiego w Krakowie, który by działalność swoją skierował przeciw zbliżającej się Armii Czerwonej. „Sufczyński” odrzucił tę propozycję. W styczniu 1945 roku został zamordowany w Krakowie zaledwie na kilka dni przed wkroczeniem Rosjan do miasta.

ŹRÓDŁA

AUOP, sygn.449/OB., W. Augustyn; sygn. 45/O, Schemat Okręgu Krakowskiego Narodowej Organizacji Wojskowej (1939-1945); Krakowski Okręg Stronnictwa Narodowego, s. 54–55, 59–60; Analiza Stronnictwa Narodowego Okręgu Krakowskiego, s. 9; sygn.10, Działacze Stronnictwa Narodowego Okręg Krakowski, s. 39; Zarys działalności endeckiej w województwie krakowskim do 1939 r., w czasie okupacji i po wyzwoleniu; sygn. 10, Historia Stronnictwa Narodowego, s. 1–2; sygn. 45/0, Raport o wszczęciu rozpracowania obiektowego kryptonim „Wisła” byłych członków SN zamieszkałych na terenie woj. krakowskiego z 27 V 1952; Historia i charakterystyka obiektu „Narew” z 26 II 1952; sygn. 12, Schemat okręgu krakowskiego NOW (okres okupacji); AUJ, sygn. SII-401, W. Augustyn; WP11-451, Augustyn; AWSW, Jaworski, Sytuacja w SN przed wojną, s. 23; W. Owoc, *Krakowska Narodowa Organizacja Wojskowa-wojna i konspiracja (wspomnienia)*, Paryż 1977, s. 26; PANKr, sygn. 7821, Materiały do dziejów SN, s. 99; J. Chumiński, Tadeusza Mirochny listy z niewoli, *Wojnicz* 1990, mps, s. 1–15; J. Chumiński, *Krótką pamięć o Wojniczu*, „Dziennik Polski”, nr 290, 13 XII 1990; J. Chumiński, Pismo do Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Warszawie, 3 VI 1991, s. 2; Ks. A. Kowalski, *Przemówienie Ks. Kan. Antoniego Kowalskiego*, „Zeszyty Wojnickie”, nr 7 XI 1992, s. 1; J. Krajewski, *Tragiczne losy wojnickiej rodziny*, „Gazeta Krakowska”, nr 257 7 XI 1991; A. Sypek, *Zagłada rodziny Mirochnów z Wojnicza*, „Tarnowski Magazyn Informacyjny”, 10 II 1991, s. 7; M. Pajdak, Okupacja, mps, s. 8; M. Pajdak, *Rodzina Mirochnów z Wojnicza*, „Słowo Narodowe”, nr 11, XI 1990, s. 8–10; „Rycerz Niepokalanej”, nr 1 1992, s. 27; J. Wojdak, *Wspomnienia żołnierza i partyzanta, 1937–1947*, Bielsko-Biała 1987, mps, s. 17.

Tomasz Jan Biedroń